

به نام خدا

دانشگاه فردوسی

راهنمای درس:

پروژه

تهیه و تنظیم:

دکتر رسول بهنام

زمستان ۹۴

مشخصات درس پروژه

تعداد واحد: ۳

زمان: ۱۹۲ ساعت

پیش نیازها: واحد های پژوهش و توسعه حرفه ای و کارورزی ۴

نحوه ی تدریس: راهنمایی در حین عمل

نکات قابل توجه و مهم

۱. این درس با آن چه که در دانشگاه های دیگر به عنوان پروژه مطرح است کاملاً متفاوت می باشد.
۲. حتی با آن چه که در دانشگاه های تربیت معلم سایر کشور های جهان وجود دارد، متفاوت است.
۳. در این جا به شکلی جدید برای اولین بار سفر معلمی دانشجو ترسیم و واکاوی خواهد گشت.

بخش اول
تعاریف و کلیات

مقدمه

پژوهش به معنی جستجویی در جهت یافتن حقایق و دانش است که از نظر لغوی به معنی جستجو کردن، تفحص کردن و باز جستن می باشد.

پژوهش با جمع آوری، بررسی و تفسیر منظم داده ها راه کاری پاسخ به یک سؤال یا حل یک مشکل خاص را فراهم می سازد.

در دانشگاه، پژوهش در بعد دانشجویی اصلی ترین نمود خود را در واحد پایان نامه یا پروژه نمایان ساخته و دانشجویان با انتخاب این واحد قدرت ابتکار، اعتماد به نفس و پشتکار خود را با روح جستجو گر خویش در هم آمیخته و حاصل آن را در قالب پایان نامه ارائه می دهند.

پروژه و اهمیت آن

پروژه (Project) در اصطلاح، مجموعه ای از فعالیت هایی است که برای دستیابی به منظور یا هدف خاصی انجام می گیرد؛ پروژه را می توان تلاشی موقتی (کوتاه مدت) دانست که به منظور تولید، خدمت یا نتیجه ای انجام پذیرفته است.

ارائه یک آزمایش، یک نمایش، یک تحقیق، جمع آوری اقلام علمی و نوعی پروژه محسوب می شوند. **پروژه روشی** به دانشجو ارائه می دهد تا وی بتواند حاصل **تجربیات و تحقیقات** خود را نشان دهد. **این روش ویژه**، کنجکاوری دانشجو را درباره جهان پیرامون و حتی خودش، ارضاء می کند.

پروژه فعالیتی است هیجان انگیز در دنیای پژوهش های علمی که فراتر از کلاس درس و موضوعات کتاب درسی پیش می رود. با انجام یک پروژه علمی دانشجو احساس رضایت کرده به نوعی ارزش تجربیات خود و واکاوی های آن ها را در می یابد.

پروژه به دانشجو این امکان را می دهد که آزمایش کند، تصمیم بگیرد، فرضیه بسازد، ایده ها و تجربیات خود را مجدداً بررسی و امتحان کرده، به دنبال راه حل هایی بگردد تا بهتر و بیشتر درباره خود و دنیای اطراف خود مطالعه کند.

منطق درس پروژه در دانشگاه فرهنگیان

- به دانشجو این امکان را فراهم می آورد تا به دانش کسب شده ی خود تجسم بخشد.
- دانشجو به درونی نمودن این دانش، از طریق شناسایی، صورت بندی و حل مسایل می پردازد.
- او با اتخاذ نگاهی تاملی به تجارب کسب شده، اعم از نظری و عملی در دوره ی تربیت معلم و ارایه روایت های شخصی از صورت های خوب یا بد دانشی و منشی و مهارتی به نشان دادن بصیرت ها و ابهامات معلمی و قوت و ضعف ها ادراک شده، می پردازد.

اهداف درس پروژه

۱. دفاع از من حرفه ای خود که با استفاده از تجربیات پیشین اعم از روایت شده و نشده و با خودکاوی روایتی انجام می پذیرد.
۲. برون ریزی افکار و احساسات دانشجو در مورد معلم و معلمی و باز بینی و باز اندیشی در مورد آن ها است .

روش شناسی درس پروژه

- این پژوهش، یک پژوهش کیفی است .
- براساس نوع داده ها، یک تحقیق توصیفی است.
- روش گرد آوری اطلاعات در آن مشاهده، مصاحبه و پرسشنامه و ... است.

وظایف دانشجو

• تنظیم طرح پژوهشی خود (خود کاوی روایتی)

• شناسایی منابع اطلاعاتی

• جمع آوری اطلاعات

• تحلیل و تفسیر اطلاعات،

• آزمون اعتبار یافته ها

• ارائه ی گزارش خود در قالب گزارش پژوهش روایتی

مراحل پروژه در حالت کلی

- درک موضوع
- برنامه ریزی
- اجرا
- به پایان رساندن و ارائه ی گزارش

پروژه در دانشگاه فرهنگیان

آن گونه دیدیم سرفصل قبلی قابلیت اجرایی کامل نداشت لذا تغییر کرده ،یک بخش نامه ی اصلاحی برای آن فرستاده شد ولی باز ناکافی به نظر می رسید برای همین در یک دوره ی آموزشی با هم فکری مدرسان کشوری، این مهم به شکلی که در راهنما خواهد آمد تدوین گردیده است.

پروژه در دانشگاه فرهنگیان، ماهیت روایی دارد به نوعی خود پژوهی است . تدریس کنندگان آن باید معلم ترین باشند یعنی باید خودشان معلمی را به بهترین وجه تجربه کرده باشند، در این درس باید تصویری

از معلمی نشان داده شود. پروژه به عنوان نخ تسبیح دروس بوده و از دروس متعدد و پراکنده دانشگاه تشکیل می شود.

بدیهی است که این دانشگاه که برای **نواختن آهنگ** تازه ای ایجاد شده است در این آهنگ تازه، درس پروژه نقطه ی **اوج آهنگ** آن است. به عبارتی، درس پروژه **روایت پایان داستان** تربیت معلم بوده و **حلقه پیوند تجارب** برای کسب شایستگی معلم شدن است.

اگر در این جا از روایت پژوهی صحبت می شود باید معلوم شود که **روایت پژوهی** در این درس متفاوت با روایت پژوهی در **روش های تحقیق** آکادمیک می باشد. در این جا **مجموعه ی از باور ها و اعتقادات** و کاستی ها و پیش بینی ها و ایده ها و طرح ها به عنوان **مانیفیست^۱** برای آینده شخصی دانشجو طرح می گردد.

پروژه در این جا با آن **کار عملی** در دیگر دانشگاه ها فرق دارد، حتی به نوعی شاید با کار پژوهشی در دیگر دانشگاه های **تربیت معلم جهان هم متفاوت** باشد این جا **بیشتر یک خود پژوهی** مورد نظر است. در این درس باید تجارب گوناگون دانشجو و افکارش بازبینی و تحلیل شود. مثلاً از طریق تحلیل روانی خویش، فکر کند که چرا یک معلم باید بگوید که گربه را دم حجله باید کشت و اصلاً این تفکر درست است یا نه؟

دانشجو باید در این درس یاد بگیرد که چگونه به تعهد حرفه ای خود عمل خواهد کرد و به یادگیری مادام العمر و مستمر خواهد پرداخت.

از این رو دانشجو در این درس بعد از دوره ی چهار ساله ی تربیت معلم به باز یافت اعمال پراکنده خواهد پرداخت تا ببیند آن چرخ که تا به حال اتفاق افتاده از خوب و بد و خوشی و ناخوشی برای چه بوده

۱. مانیفست یا بیانیه، اعلامیه ای عمومی است که معمولاً اصول و عقاید سیاسی، مذهبی، فلسفی یا هنری را بیان می کند. در سیاست سندی است که یک حزب سیاسی منتشر می کند. در این سند برنامه ها و هدف هایی را که پس از در دست گرفتن قدرت باید دنبال کند مشخص می کند. در حمل و نقل منظور فهرست محمولات یک کشتی، قطار و یا یک کاروانی از کامیون هایی که بیشتر از یک بارنامه دارند و حاوی ریز کلیه بارنامه های مربوطه به محموله است. در هنر به معنای اعلام بیانیه هایی توسط بنیانگذاران یک سبک یا مکتب جدید، خطاب به هنرمندان دیگر و همچنین مردم است. مانیفست ها معمولاً تعیین کننده ی خط مشی ها و اصول و عقاید پیروان یک سبک یا مکتب به شمار می آیند.

است و آیا چیزی غیر از این بوده که یک نا معلم به معلم تغییر پیدا کند و عملی حرفه ای از او در موقعیت تربیتی صادر شود.

دانشجو معلم باید با تامل در نوشته ای مکتوب و تجارب معمول خود ، نشان دهد که کدام تجربیات خاص ، زمینه های مثبت یا منفی را برای معلم شدن او فراهم کرده اند و اصلاً چه تجربه ای از معلمین و مدرسان و هم قطاران خود در این مورد دارد یا چه انتظاری از تحصیل معلمی در دانشگاه فرهنگیان داشته و چه تجربه ای از تحصیل خود در دانشگاه فرهنگیان به دست آورده است.

دانشجو معلم باید پاسخ دهد که اکنون از معلمی چه تصویری دارد؟ به عبارت دیگر از آموزش های دیده در دانشگاه کدام موارد را قبول کرده و معلمی خود را چگونه شکل خواهد داد. شاید در صورت لزوم پس از نوشتن به باز سازی آن ها هم اقدام کند.

با این توصیفات باید قبول کنیم که پروژه فرصتی است برای گذار از گذشته جهت استقرار در آینده چون هر کدام از دانشجویان با ده ها خاطره ی قابل روایت از معلمی وارد دانشگاه شده اند که به آن چه که در آن واقع شده اند معنا داده و مفهوم جایگاه کنونی را ساخته است.

چون در این درس هدف فقط درک و تفسیر نیست بلکه تغییر نیز هست. لذا امید های زیادی به آن درس شده است و اساسی ترین و موثر ترین درس رشته ها بوده و برای تمام رشته ها ارایه خواهد شد.

بخش دوم

چگونگی پروژه

دانشگاه فرهنگیان می خواهد یک رسم تازه ای در پروژه نویسی برای مقابله با پژوهش های پولی ایجاد کند لذا پژوهش در این جا عنوان خاصی ندارد مگر این که این گونه نوشته شود که مثلاً : **پروژه ی دوره ی**

کارشناسی علوم تربیتی

استاد راهنما در این درس مسوول دادگاه یا مشاور نیست که بگوید این مطلب سندش کو و درست است یا نیست ، دانشجو فقط تشریح وضعیت و موقعیت می کند.

در درس پروژه انتظار معرفی کتاب نداریم هیچ الزامی برای این کار نیست. اقتباس از سایت و رعایت ارجاع دهی و ... وجود ندارد وکلاً تولید است. پژوهش ترکیبی هم در این جا مورد نظر نیست .پژوهش استنادی هم مورد نظر نمی باشد.

مواد و منابع پروژه

- **روایت پژوهی** یعنی ثبت تجربیات و واکاوی آن ها
- **اقدام پژوهی** یعنی پژوهش در یک موقعیت کلاسی
- **درس پژوهی** یعنی بحث و بررسی در مورد تدریس خود با دیگر همکاران

- کارورزی ها

می دانیم این سه درس فوق ، که تحت عنوان پژوهش و توسعه ی حرفه ای ارایه می شوند، فقط برای آموزش پیش از خدمت نبوده بلکه برای عمل حرفه ای پس از اشتغال هم لازم می باشند. از این رو اهمیت درس پروژه بدین شکل معلوم می شود که آن در این جا فرصت هایی را فراهم کند که پیوند این سه درس با کارورزی ها حاصل شود.

چگونگی هدایت پروژه

۱. فهرست کردن تجربیات

باید فهرستی از تجربیات، گزارشات و دست نوشته ها و یادداشت های شخصی و خاطرات و تصاویر و فیلم های تدریس و تولیدات فیزیکی و ... دانشجو در طول دوره تحصیلی اعم از مدرسه و دانشگاه تهیه شود که به صورت نقشه ی ذهنی هم می تواند ترسیم گردد.

دانشجو معلم طوری راهنمایی شود که بتواند این تجارب را بر اساس یک روال اعم از زمانی یا چالش ها و ... تنظیم کند. فرصت سازی برای مرور و مرور دوباره ی تمام داده های جمع آوری شده از تجربیات و حواشی نویسی ها و ... هم باید با او داده شود.

۲. درخواست مراجعه

از دانشجو خواسته شود با مراجعه مجدد به همتایان (دانشجو معلمان) معلمین راهنمای کارورزی آموزشگران دروس تحصیلی و حتی دوره ی مدرسه و ... در این مورد باز اندیشی نمایند.

این گفتگوها باید در خدمت به تصویر کشیدن من حرفه ای و یافتن تصویری شفاف تر از من حرفه ای باشد. این مراجعات می تواند به صورت غیر رسمی باشد، پیشنهاد می گردد این گفتگو ها یک بار قبل از تحلیل و یک بار پس از دستیابی به تجربیات انجام پذیرد.

استاد راهنما باید به دانشجو کمک کند تا بتواند پرسش هایی را برای به تصویر کشیدن من حرفه ای در آینده طرح کند، این آینده می تواند ممکن، محتمل یا مطلوب باشد.

از این روست که باید ایجاد فرصت هایی برای بازخوانی های مکرر متن تدوین شده داده شود و گفتگو بر سر آن برای ارایه ی گزارش به دیگر دانشجو معلمان انجام پذیرد.

بخش سوم

اهمیت نوشتن در دانشگاه فرهنگیان

این دانشگاه به دنبال تربیت معلم فکور است و این امکان ندارد مگر با نوشتن ، هر چند دانشگاه ادعایی ندارد که تنها با نوشتن می توان به این مقصود رسید ولی این مهم را لازم می داند.

دانشگاه به دنبال تفکر و تامل در نوشتن هست و برای آن در تربیت معلم حرفه ای ارزش قایل است چون معتقد است که با نوشتن است که زوایای تجربه ها نمایان می شود و نوشتن بیشتر کشف است که بعضاً با توصیف همراه است.

دانشگاه با نوشتن ها به دنبال این است که دانشجویان تجربه ها را از تور ذهن خارج و شکار کنند. باید از این نوشتن ها تجربه های جدید به دست بیاید . نوشتن، راه رسیدن به معلم حرفه ای است. با نوشتن است که تجربه ها به اشتراک گذاشته می شود. فرد در نوشتن است که حتی به اشتباهاتش هم پی می برد. این نوشتن ها نهایتاً باید از دانش شخصی به عمومی تبدیل شود. نهایتاً این نوشتن ها باید به یک ملکه حرفه ای تبدیل شود.

بخش چهارم

ساختار گزارش پایانی

۱. صفحه ی عنوان: آرم و نام دانشگاه و نام گروه آموزشی و نام درس و دوره تحصیلی و نام و نام

خانوادگی دانشجو و استاد راهنما و زمان پذیرش با ذکر روز و ماه و سال

۲. صفحه ی بسم الله

۳. صفحه ی تایید استاد راهنما و تعهد دانشجو

۴. چکیده: شامل ۲۰۰ - ۳۰۰ کلمه

۵. فهرست مطالب

۶. متن اصلی شامل:

الف. مقدمه: آوردن شرحی از تجربیات زمینه ساز، برای روی آوری دانشجو به کار معلمی است

ب. شرح تجارب^۲ معلمی در تربیت معلم: شرحی از ابتدا تا انتهای تحصیل؛ آن چه انتظار داشته

؛ آن چه با آن مواجه شده و آن چه در آن زیسته

ج. شرحی از رخداد های واقع شده در فرآیند تحصیل: شرحی از تصمیماتی که گرفته و

امعالمی که به انجام رسانده

د. شرحی از آن چه ر این رابطه شنیده و آن چه که پذیرفته

۷. تشریح معلمی کردن خود در آینده: دانشجو باید با توجه مطالب قبلی ارایه شده؛ در این قسمت

اعلام کند که می خواهد در آینده چگونه معلمی بشود. این بخش در چهار قسمت قابل

طرح است:

- دانشجو چه باور هایی در مورد یادگیری و آموزش دارد.

- دانشجو، خود را به رعایت چه اصولی و با چه نظریه هایی در معلمی متعهد می داند.

- دانشجو، چه آرمان هایی برای معلمی کردن خود دارد

- دانشجو، عمل معلمی را در موقعیت های کنونی با چه چالش هایی مواجه می بیند و

چگونه با آن ها مواجه خواهد شد.

۸. تعهدات حرفه ای دانشجو معلم: یعنی دانشجو معلم چه طریقی را برای به سازی مستمر خود

برگزیده و چگونه به عنوان یادگیرنده مادام العمر عمل خواهد کرد.

۹. منابع: ممکن است از هیچ منبعی استفاده نکند ولی اگر کرد باید ذکر شود.

۱۰. پیوست ها

بخش پنجم

ارزشیابی درس پروژه

شایستگی ها:

دانشجو باید در پایان این درس شایستگی ها ی زیر را کسب کرده باشد:

۱. من حرفه ای :

دانشجو در پایان باید توانسته باشد در سازماندهی تجربیات، ابعاد عمل حرفه ای خود یعنی روش تدریس ، سنجش و مدیریت کلاس و ... را در پیوند با یکدیگر و به صورت سازماندهی شده به تصویر بکشد. به عبارت دیگر بتواند تاثیر و تاثر متقابل ابعاد این ها را بر همدیگر و بر یادگیری خود و دانش آموزان نشان دهد.

۲. قابلیت ها و توانایی ها:

دانشجو باید در پایان نشان بدهد که در تحلیل و تفسیر تجربیات خود از گذشته تا حال، توانسته قابلیت های خود را به عنوان یک یادگیرنده و آموزشگر تبیین نموده ، پرسش های فرا روی خود را با توجه به تجربیات کسب شده ، مطرح و پاسخ دهد. یعنی مسیر حرفه ای خود را به روشنی تبیین نموده باشد.

۳. خودکاوی روایتی:

دانشجو باید در متن پژوهشی نشان بدهد که درکی از کل و ارتباط آن با جزییات به دست آورده است ؛ یعنی ؛ خواننده گزارش بتواند نظرات و سوالات مختلف او و ارتباط آن ها را در گذشته و حال و آینده دریابد.

۴. ارایه و دفاع:

دانشجو باید در دفاع از یافته های پروژه خود، اعتماد به نفسش را نشان بدهد. یعنی برای پرسش های طرح شده، پاسخ های مستدل و قابل دفاع بدهد.

چگونگی ارزشیابی با توجه به مطالب فوق

• ارزشیابی فرایندی مبتنی بر مشارکت خواهد بود؛ یعنی نظرات شرکت کنندگان در سمینار و ... موثر است.

• استاد مسوول ارزشیابی است.

• در این درس مردودی مطرح نیست و نمره از ده به بالا استبر اساس شایستگی ها و نحوه ی تنظیم بخش های گزارش است.

• گزارش نهایی باید بر اساس اصول به انجام برسد و استاد کیفیت درس را تایید کند تا فرد درسش تمام شده، اعلام گردد.

• ارایه گزارش در جلسات گروهی صورت خواهد گرفت.

• نقادی هرگزارش باید حداقل به وسیله سایر دانشجو معلمان انجام پذیرد.

• استاد درس باید بر این که نقادی های گروهی در اصلاح گزارش نهایی به کار گرفته شود نظارت کند.

یادگیری تحوّل

نظریه ای در مورد تایید این روش در درس پروژه

پیش فرض های قبلی ذهنمان باید مورد بررسی قرار گیرند. در این جا تصویر و تصویری که مورد نظر

است ، معلم و معلمی می باشد.

این نوع یادگیری است که به معلم فکور می انجامد، مثلاً از خودم باید سوال کنم که تجربه

معلمی من بر اساس انگاره های فرهنگی چه و چگونه بوده است .

ما باید پیش فرض ها را در ذهنمان بدانیم و با در میان گذاشتن آن ها با دیگران و با نوشتن آن ها این کار می تواند انجام گرفته و راست و ریس شود، یقیناً وقتی این کار انجام بگیرد به راحتی می توانیم از پیش فرض ها رد شده و از آن ها عبور کنیم.

فرایند یادگیری تحولی

رفتار: آن چه را می بینم مثلاً در مدرسه تجربه می کنیم.

باور: بررسی تجربه ها و پذیرش آن ها

شدن: آن گونه شدن و عمل کردن

برای این کار باید به چنین سوالاتی پاسخ بدهیم:

- من کیستم؟
- معلم کیست؟
- معلمی چیست؟
- معلم چه ویژگی هایی باید داشته باشد؟
- معلمان به چه چیز هایی نیاز دارند؟
- چگونه معلمی را آموختم؟
- چرا معلم شدم؟
- از نظر علوم تربیتی ، معلم چه ویژگی هایی باید داشته باشد؟
- من با کدامیک از این دیدگاه ها موافق یا مخالفم؟ و

من الله التوفیق و علیه التکلان